

Anselmo Carretero, enginyer industrial nascut a Segòvia l'any 1908, especialitzat en oceanografia, fervent estudiós de la història castellana i militant del PSOE, va ser l'ideòleg del federalisme que va agermanar algun temps José Luis Rodríguez Zapatero i Pasqual Maragall. Tots dos l'havien llegit i havien quedat impressionats per la solidesa i valentia de les seues argumentacions, efectuades a l'exili mexicà, on va emigrar un cop acabada la guerra i on moriria el 2002.

Allà va escriure assajos com ara *Las nacionalidades españolas* (1952), *La integración nacional de las Españas* (1957) o *La personalidad de Castilla en el conjunto de los pueblos hispánicos* (1962) o *Los pueblos de España* (1980), en què va criticar sense embuts l'hegemonia castellana al si de l'Estat espanyol i en què apostava per un model federal com el més integrador possible. Fou Carretero, de fet, qui va inspirar el concepte "nació de nacions" que temps a venir, ves per on, farien servir Zapatero i Maragall.

L'ex-president català, en una entrevista concedida a EL TEMPS l'any 2007, va reconèixer la influència decisiva que aquell havia tingut sobre tots dos, alhora que explicava amb precisió el motiu del distanciament mutu: "Una vegada ell [Zapatero] va arribar on havia d'arribar –gràcies, jo diria que decisivament, al nostre ajut– es va anar autolimitant, va anar buidant el seu discurs, emmotllant-lo a una realitat més dura que no permetia el federalisme republicà que compartíem. El PSOE té l'ànima dividida entre el federalisme inicial de Zapatero i l'altre extrem. L'etapa actual [la de Zapatero, en aquell moment] es va iniciar amb una federalisme evident que s'ha anat esborrant. Zapatero es va trobar que Espanya era una realitat molt atàvica i molt resistent, i va prendre posicions cap a l'esquema tradicional de pacte amb el nacionalisme, de *conllevancia*. No la idea d'una Espanya nova, plural, diferent, etcètera, sinó la d'anar tirant, suportant-se educadament. I això, per a Catalunya, no era suficient. Almenys, no per al socialisme que jo representava".

Tot plegat encara es va complicar amb la sentència restrictiva de l'Estatut que va redactar el Tribunal Constitucional el 2010 i que Maragall, aleshores, ni de

El 2001, els presidents aragonès i balear –Marcelino Iglesias i Francesc Antich– consensuaren amb Pasqual Maragall i José Montilla –del PSC– i Ignasi Pla –del PSPV– la posició sobre el Pla Hidrològic.

Maragall després dels Maragall

Els socialistes catalans, valencians i balears recuperen el model federal que va propugnar Pasqual Maragall i que a l'inici de segle fins i tot els va erigir en una mena de 'lobby' al si del PSOE. Un retorn al passat sense el principal ideòleg i sense el vent a favor que bufava aleshores. A alguns d'ells, tot allò ja els fa curt.

bon tros no esperava: "No crec que el toquin [l'Estatut], perquè Madrid és massa intel·ligent per a crear-se un problema que no necessita; poden resoldre-ho, m'imagino, d'una altra manera, i no pas enfrontant-se a una decisió refrendada pel poble de Catalunya".

Però el van tocar, sí. I el finançament aprovat pel mateix govern socialista

tampoc no va satisfer les esperances depositades per Catalunya, i tot allò, en accedir el PP, encara va anar seguit d'un qüestionament de la immersió lingüística a l'ensenyament i del desig –indissimulat– de recentralitzar segons quines competències. El resultat és ben conegut: una marea independentista i el dret a decidir al bell mig del debat polític.

Maragall, Iglesias, Antich i Pla, en un míting del 2003 a Palma amb els també illencs Francina Armengol i Antoni Roig. Els socialistes de l'Antiga Corona d'Aragó es reunien força. Ara ja no.

Un escenari en què els socialistes catalans han optat per recuperar la via federal com la millor manera de trobar un encaix al si de l'estat, ara amb la complicitat entusiasta i immediata dels companys andalusos i valencians, entre més. Ho han fet precisament ara, un cop la nova direcció ha bandejat el sector més catalanista de la formació i quan la línia marcada per Madrid va en una direcció completament oposada.

En qualsevol cas, el federalisme exigeix una "estima recíproca", tal com va apuntar al seu dia el filòsof Xavier Rubert de Ventós, i l'estima entre Catalunya i la resta de l'Estat espanyol ha decaïgut força. Per a àmplies capes de la ciutadania catalana, l'eixida federal ja no resulta gaire suggerent, i de l'altra banda, Mariano Rajoy tampoc no té com a prioritat la redefinició territorial de l'estat.

El PSC sembla immers en un atzucac, i els socialistes andalusos i valencians, la primera i tercera federació del PSOE en nombre de militants, branden la bandera federal amb tanta energia com resignació. Perquè són conscients de la dificultat d'articular una proposta de tanta envergadura en una situació com l'actual: la crisi financera i econòmica capitalitza l'atenció, i tant el partit governant com els mitjans que li són afins, se'n mostren obertament en contra.

El secretari general del PSPV-PSOE, Ximo Puig, insisteix en els riscos de caure en un procés involutiu –la "dèria recentralitzadora", en diu– que relegue encara més el País Valencià a una posició subsidiària. En aquest sentit, els pressupostos generals de l'estat coneguts ara fa dues setmanes l'ajuden a fomentar el vessant reivindicatiu i reformador.

El País Valencià és al setzè lloc de la llista autonòmica en inversió per habitant, fins i tot per darrere de Ceuta i de Melilla, i només per davant de Navarra, que gaudeix d'un concert econòmic, i de les illes Balears i les illes Canàries, que al seu torn tenen un règim especial com a arxipèlags que són. Els socialistes valencians, víctimes del victimisme del PPCV durant els anys de govern de Zapatero, no se'n saben avenir. I els populars, tampoc.

Durant els vuit anys de governs de José María Aznar, l'estat va invertir una mitjana de 920 milions d'euros anuals. Als set exercicis i mig de Zapatero, 1.767, i ara, al primer amb Rajoy a la Moncloa, la inversió ha retrocedit fins als 654 milions, una xifra que "no agrada" al president de la Generalitat, Alberto Fabra, i que l'alcalde de València, Rita Barberà, també ha considerat insuficient. Una altra cosa, ben diferent, és que el PPCV en faça més ostentació.

Òbviament, els populars valencians no gosaran qüestionar l'*statu quo* autonòmic, sinó que a tot estirar miraran de collar Rajoy perquè el sistema de finançament que s'aprovarà l'any vinent reculli alguna de les aspiracions que coven de fa temps: el factor poblacional, principalment.

Puig, mentrestant, mira d'explotar el perfil més valencianista del PSPV. Per convicció personal –és un dels membres més destacats d'aquest sector–, per estratègia electoral per contenir l'avanç de la coalició Compromís, i perquè la desorientació generalitzada del PSOE li proporciona un marge de maniobrabilitat ampli. Fins i tot el secretari general federal, Alfredo Pérez Rubalcaba, ha expressat la seua simpatia envers el federalisme, una via que, a més de Puig, sobretot representen Pere Navarro i José Antonio Griñán, líders de les federacions catalana i andalusa. Tots tres havien donat suport a la catalana Carme Chacón, en detriment de Rubalcaba, al congrés que el PSOE va celebrar el febrer passat.

Tanmateix, el brindis pel federalisme és un brindis al sol. Els socialistes són fora del govern estatal i no remunten a les enquestes, ni que el PP no deixi de baixar-hi. En canvi, una formació molt més desinhibida des del punt de vista identitari com ara UPyD, capitanejada per Rosa Díez, sí que experimenta una millora sensible a cada sondeig que es publica.

La popularitat de la visió uniformitzadora de l'estat és un gran entrebanc a què s'enfronten els qui anhelan un sistema federal. La mala imatge de la classe política en general, i les crítiques a la profusió d'administracions en particular, fan qüestionar, com mai abans, el model autonòmic vigent.

Els socialistes que hi aposten es veuen en una cruïlla en què d'una banda hi ha els qui no confien gens a millorar l'encaix al si de l'estat, molts dels quals han derivat cap a l'independentisme, i els qui directament propugnen una restricció de l'autogovern. Ernest Maragall, ex-conseller d'Educació català i germà de Pasqual, forma part del primer grup: la setmana passada va anunciar que "en aquest moment no votaria el PSC".

Víctor Maceda